

Kempische moeder met haar kind.

KERSTTIJD ★ ★ ★

op de Kempische heide

AGNI VAN DER TORRE

Nu staan op de zandduinen en langs de karresporen de eiken reeds lang kaal in de felle wind, die over de eindeloze vlakte waait; als saamgekrampde klauwen haken slechts hier en daar hun blaren nog in 't dorre heikruid vast. Maar hun gloed, die kort het heideland zijn herfstlicht gaf, is lang gedoofd. Alleen de witte bast van een berk geeft soms een lichte noot in 't somber groen van koppels lage dennen, of een kale zandplek maakt een lichtvlek tusschen bruine hei, die monotoon en doodsch de vlakte dekt.

Als van alle leven verlaten liggen zoo de heidestreken van de Antwerpsche en Limburgsche Kempen, in de barre winterwereld. Zelfs waar huizen en hutten tot een klein gehucht bijeen gescholen staan, is het wonderlijk stil, alsof ieder er op wollen muilen gaat.

Arm als de aarde waarop ze staan zijn die hutten, waarin de Kempische vrouw haar rustige gang gaat, nu buiten op de akkers het werk niet dadelijk roept. Want in de tijden van zaaien en wieden oogsten deelt ze immers met haar man het werk op het veld en ligt er de hut, met zijn brooze leemen muren witgekalkt onder het ruige stroodak, als een

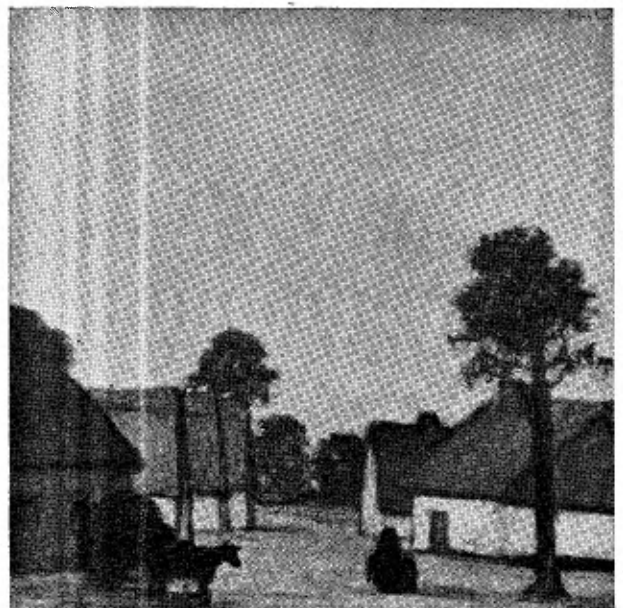
vergeten nederzetting op een verlaten eiland. Slechts de poes voor het venster, de geit op het grasveldje en de kippen die dichtbij op de heide rondscharrelen, kunnen dan verraden dat we toch op bewoond gebied zijn.

Waar de vrouw zoo'n groote taak buitenshuis op de akkers heeft, zou van minitieuws werk in een omslachtig ingericht huishouden reeds niet veel kunnen komen. Maar wie zou ook van een rijk ingericht binnenhuis kunnen droomen in zoo'n schamel bestaan, waarin de soberste eenvoud de geslachten door noodzakelijk bleef? Daarom moeten we ook niet kritisch vergelijkingen gaan maken met het hoe en wat van onze knusse huishoudentjes. Maar evenmin mogen we het wonen in zoo'n heidehut te romantisch bekijken. Want het is waar: we zien het leven in de Kempen vaak zoo idyllisch; maar dat leven is vaak zoo h ard.....

Doch ook dit Kempische leven heeft zijn hoogtijden, waarin de druk van werk en zorg en ontbering een oogenblik minder wordt gevoeld. Zeker, daar is in de dorpen de tijd van de luidruchtige kermis en daar zijn de vele bedevaarten en processies; maar nu de winter over het heideland is gekomen gaat de aandacht naar het feest, dat met zijn intieme devote sfeer en de kinderlijke eenvoud van zijn verhalen, als het innigst vertrouwde heilig gebeuren past in het Kempische leven, met zijn kinderlijk geloovige, inzichzelf gekeerde menschen.

Nu moet er tijd gemaakt om de kleine woon een Zondagsch feestelijk uitzicht te geven. Wie, als in de armste hutten, niet op een hardgestampte leemen vloer hoeft wonen, doch zijn huis met plavuizen heeft belegd, schrobt en schuurt tot de met witte kalk gevoegde tegels helderrood zijn gekleurd. Straks wordt daarop wit zand gestrooid, dat in groote golvingen langs de wanden en in een rand

Een gehucht in de Kempen.

Kempisch dorp in wintertijd.

rond de tafel wordt geveegd; een tafel van withouten planken, die te voren goed is geboend, want er is geen kleed dat ze bedekt, hoogstens een zeiltje dat met koperen pennen op het blad is vastgenageld. Het is alles zoo sober; zelfs geen gordijnen bedekken het kleine venstervierkant. Maar waarom zou men ook het uitzicht breken op de heidevlakte onder de ontzaglijke, bewogen winterluchten? Blikken van nieuwsgierige menschen storen hier niet in de eenzaamheid. Daar trekt hoogstens een geestelijke voorbij op weg naar zijn abdy; of daar klopt een Clarissenzuster aan om een gave voor haar kloostergenooten, of er trekt een „troubadour” door het land en vedelt bij een hoevehut een ouderwetsche deun. In de dorpsuizen, waar de vrijheid van de vlakte niet geldt, kan men echter met naakte vensters niet toe. Toch bleef ook zonder gordijnen het licht maar schaarsch. Al vroeg verdicht zich de schemer onder de lage balkenzoldering en schaduwts langs de witgekalkte muren. Maar dit gedempte licht geeft aan het sobere interieur die eigene intieme sfeer, die hoort bij de stilte welke rond deze zwijgend doende, ernstige levens hangt. De sfeer, die ook zoo wondergoed past rond de kleine stal van Bethlehem, die straks in de hut wordt opgericht, met de os en de ezel, de herders en de schaapjes en met het kribje middenin, vaak door de vader zelf gesneden in primitieve vormen

uit ruw hout. Bethlehem is niet ver meer voor hen die luisteren naar de heilige verhalen, bij het licht van gewijde kaarsen. Dat simpele stalletje en het oude vertrouwde verhaal leidt de verbeelding van jong en oud. Buiten ligt de heidevlakte; daar moeten nu de herders met hun schapen zijn en van heel, heel ver komen reeds onder de machtige sterrenhemel de drie koningen dichterbij..... Het is, als gebeurt het wonder van die verre nacht ieder jaar in hun midden opnieuw.....

Straks gaan ook zij over die vlakte, als de klok roept voor de middernachtmis, de indrukwekkendste gebeurtenis in de stille gang van het Kempische winterleven. Van heinde en ver komen over de zandwegen de schommelende lantaarnlichtjes nader, tot de menschen verzamelen in het licht van het kerkje en ze binnentreden, de gekapmantelde vrouwen, de schrale boeren, met de oogen in altijd weer herleven-de verwachting naar het Kerstwonder gekeerd. Moet niet heel het Kempische land, dat op velden en wegen zijn ontelbare kapelletjes draagt, altijd weer met het kleine Christuskind op de arm van Zijn Moeder, het feest van het Kerstkind meelevende? Zouden alleen menschen en niet de dieren en de heele natuur eere brengen aan het Goddelijk Kind? De dieren in de Kerstnacht daartoe nieuwsgierig en oneerbiedig bespieden, zou streng worden gestraft, maar wie heeft niet hooren vertellen, dat op het middernachtelijk uur de schapen hun oogen naar het Oosten wenden om het Kindeke Jezus te groeten? Ook de bijen zijn in hun korven ontwaakt, om straks als de middernacht klok slaat te gaan zingen ter eere van het Kind. In de oostelijke streken, naar Limburg toe, begint de os aan de andere beesten in de stal van de wonderde gebeurtenis te vertellen en naar het westen, diep in het Vlaamsche land, zitten de schapen geknield als de nachtelijke kerstklok klept.....

Straks zal ook deze nacht over de Kempen voorbij getrokken zijn en de stille sfeer gebroken worden door de leutige liedjes en het bont vertoon van „de Drie Koningen” met hun draaiende ster. Als ook deze zwijgen, wat kan het dan eentonig worden op de grauwe vlakte, waar nog in geen maanden een bloem wordt gezien..... Maar herinnering, vaak diep weggedoken, blijft en zal altijd opnieuw naar het licht van de Kerstnacht doen haken, zoolang daar bij de velen is het ernstig vertrouwend geloof, dat ons soms zoo simpel kan lijken, doch waarin alleen het Kerstkind de wezenlijke waarde vermag te zien.

(Reproducties naar schilderijen van Jacob Smits.)

Toekomst

Wij zijn geneigd over de „toekomst” te droomen, hetzij angstdroomen of schoone droomen. Dat moeten we niet doen. Wat is de toekomst? Niet anders dan het voortgezette „heden”. Het moment van dit oogenblik is ook eens toekomst geweest. Beleef dit „heden” en doe uw plicht. Dan bouwt gij vanzelf aan de toekomst. Wat wij op dit oogenblik zaaien, dat zal de toekomst ons zonder twijfel te maaien geven.